

Bezuinigingen in de Tweede Fase

Het VON-bestuur heeft een reactie ontvangen op zijn brief over de sluipende bezuinigingen die het onder de aandacht van het ministerie van OC&W gebracht had. Ik laat hieronder de tekst van deze reactie volgen. Het bestuur heeft zich er verder nog niet over gebogen.

In uw brief stelt u dat veel scholen de nieuwe tweede fase op havo en vwo hebben ingevoerd zonder dat wordt voldaan aan de eis van 1000 uur in schooltijd te verzorgen onderwijsprogramma (in niet-examenklassen). U vermeldt daarbij niet waarop u deze conclusie baseert, en van welke omvang het door u gesignaleerde verschijnsel zou zijn.

De inspectie heeft het afgelopen jaar aandacht geschonken aan deze materie en daarover gerapporteerd in het onlangs verschenen Onderwijsverslag 1999. Haar conclusie is dat de beschikbare gegevens nu nog geen duidelijke conclusies toelaten over de mate waarin de scholen aan de genoemde eis voldoen (p. 105). In een nader contact hierover heeft de inspectie mij laten weten dat, als er al niet voldaan zou worden aan de 'letterlijke' eis van 1000 uren, dit komt doordat in de praktijk veelal niet precies 40 weken les wordt gegeven: scholen lijken in het algemeen wel degelijk 25 klokuren in schooltijd verzorgd onderwijs aan te bieden. (Een 'in schooltijd verzorgd onderwijs-programma' is iets anders dan het aantal 'lesuren' in de traditionele zin van het woord, zoals u blijkens uw brief ook beseft.) Het spreekt vanzelf dat dit onderwerp voorwerp van aandacht zal blijven. Vooralsnog ga ik er niet vanuit, dat de regelgeving op dit punt zou worden veronachtzaamd.

Hoogachtend,
De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
(drs. K.Y.I.J. Adelmund)
namens deze,

(dr. L.S.J.M. Henkens,
directeur Voortgezet Onderwijs)

Het tientjeslidmaatschap

Op verzoek van de ledenvergadering 1999 heeft het bestuur opnieuw gekeken naar het tientjeslidmaatschap. Hieruit is het volgende besluit voortgekomen.

De vereniging zal haar verplichtingen nakomen ten opzichte van het cohort 1999/2000. Dat wil zeggen dat studenten uit dit cohort nog lid konden – en kunnen: tot 31 december 2000 – worden van de vereniging voor f 10,- in het eerste jaar van hun studie en f 25,- in de drie volgende jaren. Zij moeten ieder jaar kunnen aantonen dat zij bij een lerarenopleiding ingeschreven staan. Omdat het lidmaatschapsgeld betrekking heeft op een kalenderjaar, zullen studenten die in augustus 2000 starten met een lerarenopleiding nog kunnen profiteren van deze korting, maar studenten die in januari 2001 starten niet meer. Vanaf 1 januari 2001 geldt een studentenabonnement voor de halve prijs van het lidmaatschap, dus voor f 45,- per jaar. Men kan zich nog aanmelden...

Leerplan moeilijke lerende NT2-leerlingen

In twee eerdere VON-info's (Moer1998:4, Moer 1999:3) hebben wij melding gemaakt van de VON-leerplanaanvraag bij de Stichting Leerplan Ontwikkeling met betrekking tot moeilijke lerende tweedetaalleerders. De SLO heeft onlangs haar eerste publicatie in dit traject aan het VON-bestuur voorgelegd: 'Moeilijk lerenden in de ISK; een literatuurstudie en twee casestudies' (KC/0596/D/00-1222). Het onderzoek is in 1999 uitgevoerd; voor 2000 bestaan al enige vervolgplannen. Het bestuur is tevreden met het tot nu toe bereikte resultaat en wil voor 2001 een vervolgaanvraag indienen. Opdat deze aanvraag ruime middelen toegekend krijgt, zoekt het bestuur naar medeaanvragers. Het sectiebestuur NT2 van Levende Talen heeft al toegezegd. In de volgende VON-info zal Corinne Sebrechts nader ingaan op de verrichtte studies.

Uit de algemene ledenvergadering 2000

Op 20 mei 2000 vond de algemene ledenvergadering plaats. Doordat er tijdens de overdracht tussen het oude en het nieuwe VON-bureau een aantal financiële data verloren was gegaan, waren de financiële stukken nog niet gereed. Het bestuur zal daarom in november 2000 nog een ledenvergadering uitschrijven.

Een stuk dat wel besproken kon worden, was het beleidsplan 2000-2005. In onderstaande tekst van dit stuk is de inhoud van deze bespreking al verwerkt.

Ter inleiding

In 1995, tijdens de Algemene Ledenvergadering bij gelegenheid van de viering van het vijftienvigti jarig bestaan van de VON, werd een nieuw beleidsplan van de vereniging vastgesteld. In het 'Vooraf' schrijft voorzitter Sjaak Kroon: 'Dit VON Beleidsplan 1995 - 2000 met zeven bijlagen zal richtinggevend zijn voor het doen en laten van de VON in de komende jaren.' Het beleidsplan en bijlagen zijn, tezamen met een aantal meer praktische gegevens over de VON, afgedrukt in de brochure Vereniging voor het Onderwijs in het Nederlands; inhoudelijke en praktische informatie voor leden en andere belangstellenden, die begin 1996 verschenen is.

Het beleidsplan 1995-2000 zelf bestaat uit drie paragrafen: 'Een blik terug', 'Het beleid voor 1995-2000', en 'Het activiteitenplan 1995-1996'. Op de Algemene Ledenvergadering 1999 heeft het VON-bestuur voor het laatst een, bescheiden, activiteitenplan min of meer op basis van het beleidsplan 1995-2000 aan de leden voorgelegd. Anno 2000 is het moment aangebroken om voor de tweede genoemde paragraaf een nieuw voorstel te doen: 'Het beleid voor 2000-2005'. Op basis van dit (strategisch) beleidsplan zal het bestuur de komende jaren uitvoering aan de koers van de vereniging geven, maar niet dan nadat de leden zich hierover op de ledenvergadering hebben kunnen uitspreken. Het onderhavige stuk is dan ook een stuk in wording. Het is de bedoeling van het bestuur om na de ledenvergadering een definitieve versie vast te stellen.

Het beleid voor 2000-2005

1. De doelen van de VON

Het huidige bestuur onderschrijft nog steeds de idealen die de afgelopen dertig jaar de identiteit van de vereniging bepaalden: longitudinaal moedertaalonderwijs, latitudinaal moedertaalonderwijs, emancipatorisch moedertaalonderwijs en meertalig onderwijs (in de breedste zin). De eerste twee zijn statutair vastgelegd in 1969, de derde is niet lang daarna erbij gekomen, de vierde is toegevoegd in het beleidsplan 1995-2000, nadat in 1994 het Moer-themanummer 'Nederlands leren in meertalige klassen' was verschenen.

Het bestuur wil echter ook een meer strategische doelstelling uitspreken: een versteviging van de verbinding met het veld. De VON is een vakvereniging en dient zich in die hoedanigheid ervan bewust te zijn dat het vak gemaakt wordt door de docenten voor de klas. Hoe zijn zij beter te bereiken en hoe bereiken zij de vereniging beter, is de vraag die het bestuur de komende jaren veel aandacht wil geven. De VON moet een vereniging blijven voor het onderwijs in het Nederlands, maar zal de onderwijsgevendenden meer als een bepalende factor moeten zien. De feeling met de praktijk van het onderwijs die de beginjaren van de vereniging zo kenmerkte, is in het recente verleden behoorlijk doodgebloed. Zij die destijds de 'avant-garde' vormden, zijn uitgeput of hebben de werkvloer verlaten en zijn togetreden tot allerlei instituties. In het laatste geval hebben zij zich veelal beziggehouden met de verbreiding van idealen van de vereniging binnen de geïnstitutionaliseerde wereld en daarmee op zichzelf ook een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van het onderwijs in het Nederlands gegeven, maar vanaf de zijlijnen van het veld.

Het huidige bestuur wil hiermee niet doen voorkomen dat vorige besturen zich weinig gelegen hebben laten liggen aan de docenten op de werkvloer. Het VON-bestuur heeft altijd geprobeerd te werken vanuit een interpretatie van het veld. Toch willen we erover gaan nadenken een of ander forum te ontwikkelen om meer met elkaar aan de praat te raken, zodat wij in ons bestuurswerk minder met aannames hoeven te werken.

Wil de VON levensvatbaar blijven – want naar de mening van het bestuur zijn we zo ver dat de levensvatbaarheid in het gedrang komt – dan moet het veld als klankbord van de vereniging in ere hersteld worden. Toekomstige activiteiten van de vereniging zullen meer en meer antwoorden moeten zijn op de vraag wat we willen doen voor hen die in het onderwijs in het Nederlands werkzaam zijn. Het bestuur is zich ervan bewust dat het hiermee een herdefiniëring van de opstelling van de VON in het verleden introduceert, maar wil dit motiveren door erop te wijzen dat de voeding waarop de VON opgebloeid is, anders is dan waar heden sprake van is. Er worden andere zaken van de vereniging gevraagd en daarom is deze nieuwe positiebepaling nodig. Het vorig beleidsplan was niet ambitieus in die zin dat het realistisch constateerde dat een poging om de activiteiten nieuw leven in te blazen mislukt was en dat het voor nieuwe activiteiten vooral verwees naar nog te formuleren jaarlijkse activiteitenplannen. In het onderhavige beleidsplan moeten we, terugziende op de periode 1995-2000, opnieuw constateren dat het middel 'het organiseren en doen organiseren van informatieve bijeenkomsten, cursussen en werkgroepen' weinig ingezet of met weinig succes ingezet is, maar we willen nu opklimmen van de middelen tot in de doelen om hier enige verandering in aan te brengen.

Een uitzondering in 1995-2000 was wellicht de ledenraadpleging over de plannen voor het vak Nederlands voor de Tweede Fase. Aan de hand van het relatieve succes van deze bijeenkomst kunnen we wel een verklaring geven voor de hierboven aangevoerde constatering dat het slecht gesteld is met de inzet van het middel van de informatieve bijeenkomst in de breedste zin van het woord. Bijeenkomsten moeten een grote urgentie of meerwaarde hebben, willen zij kunnen rekenen op een bepaalde opkomst. In het geval van de Tweede-Fasebijeenkomst was deze er. Wanneer deze er niet is, komt de vereniging met haar bijeenkomst(en) te zitten in het grote aanbod van cursussen en dergelijke waaruit docenten op dit moment kunnen kiezen. Mogelijk is het aanbod zelfs zo groot dat docenten niet meer kiezen. Als vereniging willen we enerzijds zorgvuldig

bekijken waar we deze meerwaarde toch nog kunnen bieden, en anderzijds in kaart brengen of daar waar het moeilijk is om het veld in een zaal bij elkaar te brengen het medium Internet uitkomst kan bieden.

De VON heeft altijd al geprobeerd met de aanvragen voor leerplanontwikkelingen zo veel aan te sluiten bij vragen en behoeften van het veld. Dat een aanvraag vanuit het veld afkomstig was, heeft niet altijd betekend dat de vraag of behoefte ook breed door het veld gedragen werd. Hoewel er gunstige uitzonderingen te noemen zijn, lijkt het erop dat uiteindelijke producten van leerplanontwikkeling slechts weinig en dan veelal nog indirect het veld tot steun zijn geweest. Desondanks stelt het bestuur zich nog steeds wel tot taak om bij de SLO aanvragen tot leerplanontwikkeling te doen, aangezien dit wel een bijdrage aan de ontwikkeling van het vak geeft, maar qua affiniteit heeft het met deze taak een andere houding aangenomen. Met de publicatie van leerplannen is de vooruitgang die op uitvoeringsniveau geboekt wordt, onvergelijkbaar kleiner dan de vooruitgang die op het niveau van de verzorgingsinstellingen. De VON is mede daardoor op het laatstgenoemde niveau veel zichtbaarder geweest dan op het eerstgenoemde en dat mag nu wel eens veranderen. Op strategisch niveau is ook voor een verandering in de betekenis van leerplanontwikkeling contact met het veld wezenlijk. Verder kunnen we hier slechts de hoop uitspreken dat dit contact uiteindelijk tot oogst zal leiden waar het gaat om bevruchting van het veld door middel van leerplanontwikkeling.

Onderwijs lijkt zich na jaren weer te mogen verheugen in een meer dan incidentele belangstelling van de buitenwacht. Zo schreef Leo Prick op 8 april 2000 in NRC Handelsblad: 'De interesse voor onderwijs neemt met de dag toe. Er komen weer journalisten met verstand van zaken. Er komt eindelijk aandacht voor al die punten waarop het mis gaat met het onderwijs. De belangstelling voor het beroep, de kwaliteit van de opleidingen, de volstrekt onrealistische uitgangspunten van de Basisvorming, de profielen van havo en vwo en inmiddels ook die van het nieuwe vmbo.' Het VON-bestuur meent van

een gemiste kans te moeten spreken wanneer de VON geen pogingen gaat ondernemen om op dit nieuwe engagement mee te varen.

2. Middelen

Op de volgende wijze wil het VON-bestuur gebruik maken van de middelen die de VON statutair ten dienst staan om de doelen te bereiken:

A het organiseren en doen organiseren van informatieve bijeenkomsten, cursussen en werkgroepen

Een startersconferentie zoals genoemd in het Activiteitenplan dat op de algemene ledenvergadering 1999 besproken is, is een voorbeeld van de wijze waarop het bestuur zich voorstelt om het contact met de werkvloer te herstellen en te verstevigen. Op deze plaats volstaan we met een verwijzing naar dat Activiteitenplan, waarin verder gesteld wordt dat het bestuur er in eerste instantie voor kiest om een kleine activiteit goed op te zetten in plaats van een scala aan activiteiten zoals genoemd onder A te ontplooien.

B het uitgeven of doen uitgeven van al dan niet periodieke publicaties

De uitgave van Moer valt onder b. De verhouding tussen bestuur en redactie heeft in 1995-2000 dieptepunten gekend. Het huidige bestuur heeft inmiddels geprobeerd om zich tegenover de redactie minder afwachtend op te stellen en wil deze wijze van samenwerken voortzetten. Het bestuur deelt het streven van de redactie om Moer in het veld de aandacht te doen krijgen die het met zijn kwaliteit verdient, en om de uitgave van het blad in overeenstemming te brengen met zijn inhoudelijke ambities. Dit streven past naar de mening van het bestuur goed bij de hierboven omschreven koers. Wat niet-periodieke publicaties betreft overweegt het bestuur een publicatie het licht te doen zien die van nieuwe media als cd-rom en het internet gebruik maakt. Internet kan behalve als publicatiemogelijkheid ook ingezet worden als middel om een forum te creëren waar informatie gebracht en gehaald kan worden. Het bestuur denkt in dit verband aan de mogelijkheden die Kennisnet biedt.

C het instellen van commissies

Ten behoeve van de organisatie van de startersconferentie is een commissie ingesteld, die uiteindelijk ook gewone leden zou moeten bevatten.

D het onderhouden van contact met binnenlandse en buitenlandse organisaties die zich direct of indirect met het moedertaalonderwijs bezig houden

In de jaren 1995-2000 heeft het Platform Vakinhoudelijke Verenigingen Voortgezet Onderwijs ontwikkeld als een belangrijke gesprekspartner van het ministerie van OC&W. De VON participeert als vakinhoudelijke vereniging in dit platform, hoewel het longitudinale doel van de vereniging hierin weinig gestalte krijgt. Het platform heeft immers alleen betrekking op het voortgezet onderwijs. De VON is overigens niet de enige vereniging in het Platform die 'langer' is dan het Platform.

E alle andere wettige middelen

Het bestuur sluit niet uit dat andere wettige middelen ook ingezet zullen worden, maar heeft aan het begin van 2000-2005 geen concrete voornemens in dezen.

Utrecht, 23 mei 2000

Robbert Roosenboom, voorzitter